

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1940 kl. 12 m.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner angående lån till silos-
anläggningar för beredande av ensilagefoder.*

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 31 av herr Nilsson, Bror, m. fl. och II: 65 av herr Pettersson i Rosta m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att lån ur fonden för anskaffande av grästorkar måtte få utgå även till silosanläggningar för beredande av ensilagefoder.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionerna.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 65, till 1939 års urtima riksdag angående anvisande av medel för utlämnande av lån till anläggningar för artificiell torkning av vallskördarna m. m. har riksdagen (r. skr. nr 91)

dels till lån för anskaffande av grästorkar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisat ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor,

dels ock beslutat, att med anlitande av nämnda anslag må i huvudsaklig enlighet med av chefen för jordbruksdepartementet i nämnda proposition förordade grunder utlämnas lån för anskaffande av grästorkar.

Bestämmelser angående erhållande och tillgodonjutande av lån från nämnda fond hava sedermera av Kungl. Maj:t meddelats i kungörelsen den 22 december 1939 (nr 922) om lån för anskaffande av grästorksanläggningar. Enligt nämnda bestämmelser kan för uppförande av anläggning för artificiell torkning av vallskördarna m. m. och anskaffande av maskinell utrustning till dylik anläggning lån beviljas enskild person, ekonomisk förening eller aktiebolag, som med hänsyn till sin ekonomiska ställning, förutsättningarna för anordnande av ett ekonomiskt bärkraftigt företag och förhållandena i övrigt prövas på lämpligt sätt kunna driva dylikt företag. Lån må ej beviljas till högre belopp än som motsvarar 85 procent av den beräknade och av Kungl. Maj:t godkända kostnaden för de med lånet avsedda åtgärderna.

Över motionerna har utlåtande i vederbörlig ordning införskaffats från lantbruksstyrelsen, som tillika överlämnat yttrande av jordbrukstekniska föreningen.

Lantbruksstyrelsens utlåtande är av följande lydelse:

Ensilering med syratillsats är ett utmärkt sätt att tillvarata vallväxternas äggvita. Att främja byggandet av silosanläggningar är därför under nuvarande förhållanden ett betydande allmänt intresse. Starka skäl synas tala för att verksamheten från det allmännas sida understödjes i form av lån på förmånliga villkor.

Vad beträffar lånevillkor och låneförmedling för verksamheten i fråga vill styrelsen till en början hänvisa till det förslag till lag om lån till uppförande av ensilagebehållare vid lantbruksegendomar, som den 2 februari 1940 framlades i det danska folketinget. Enligt nämnda förslag finge lån användas till uppförande av gjutna eller murade ensilagebehållare med s. k. översilo, taktäckning och övriga tillbehör. Lånen, som icke finge överstiga $\frac{3}{4}$ av kostnaderna, skulle utgå med 200 kronor till 1,200 kronor eller i särskilda fall 2,000 kronor per egendom. De skulle utbetalas kontant, vara räntefria men efter två år amorteras med $\frac{1}{10}$ per halvårstermin. Lånen finge endast användas till täckande av egentliga byggnadskostnader men ej såsom ersättning för utfört grävningsarbete.

För Sveriges vidkommande anser lantbruksstyrelsen, att ifrågavarande lån böra utgå efter i huvudsak samma grunder, som angivits i kungörelsen den 11 juli 1918 (nr 576) angående villkoren för lån från gödselvärdslånefonden med däri genom kungörelserna den 6 juni 1925 (nr 186), den 18 juni 1927 (nr 241), den 29 maj 1931 (nr 132) samt den 18 juni 1937 (nr 632) gjorda ändringar. Detta skulle bland annat innebära, att lånen beviljas av lantbruksstyrelsen och förmedlas genom hushållningssällskapen, samt att de skulle kunna tilldelas ägare eller brukare av åker eller annan odlad jord, oberoende av storleken av den fastighet, där arbetet är avsett att utföras, och — beträffande brukare — av brukningstidens längd. Härvid skulle dock tillses, att lånen främst tillgodokomme dem, som vore mest i behov därav. Anläggningar, vartill lån skulle kunna beviljas, måste vara av varaktig beskaffenhet. Att närmare precisera detta krav är emellertid vanskligt med hänsyn till den i vårt land växlande beskaffenheten av dylika anläggningar i fråga om såväl konstruktion som byggnadsmateriel. Likväl torde ett sådant preciserande vara nödvändigt, emedan arbetet med lånens fördelning eljest skulle bli alltför krävande. Ett dylikt preciserande torde emellertid böra ske vid utformandet av blivande bestämmelser rörande lånen.

I fråga om erforderliga medel för verksamheten finner lantbruksstyrelsen i likhet med motionärerna, att dessa böra utgå från det av 1939 års urtima riksdag för budgetåret 1939/1940 under fonden för låneunderstöd anvisade reservationsanslaget av 2,000,000 kronor för utlämnande av lån för anskaffande av grästorksanläggningar m. m. Enligt vad styrelsen nu anser sig kunna beräkna, torde inom det närmaste året denna fond icke komma att tagas i anspråk för därmed ursprungligen avsett ändamål med belopp, överstigande 1,000,000 kronor. Då emellertid långivningen till silosanläggningar ej omedelbart kan tänkas taga större omfattning, torde medelsbehovet ej heller för detta ändamål behöva uppskattas högre än till 1,000,000 kronor.

Av hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget hava motionärerna ansett sig ej böra framlägga förslag om statsbidrag för ifrågavarande ändamål. Lantbruksstyrelsen ifrågasätter likväl, huruvida icke frågan om anordnande av sådan bidragsverksamhet bör tagas under överbärande, för såvitt som landets försörjning med foderäggvita effektivt skall kunna tryggas. Vid sidan av vad ovan karakteriserats såsom silosanläggningar av mera varaktig beskaffenhet, torde nämligen vid småbruket en relativt enkel anordning av

trä oftast vara mest praktisk. Enligt vad styrelsen erfarit, skulle kostnaden för en dylik undersilo om 1.5 meters höjd med tillhörande flyttbar över-silo om 2.0 meters höjd ej utgöra mer än cirka 120 kronor vid en diameter av 3 meter och 150 kronor vid en diameter av 5 meter, förutom kostnaden för erforderligt grävningsarbete. Användandet i ökad utsträckning av dylika silos skulle givetvis i hög grad stimuleras, därest bidrag från det allmännas sida i form av premier kunde påräknas.

Jordbrukstekniska föreningen har funnit väl motiverat, att statsmedel ställas till förfogande för byggande på lantgårdar av silos för ensilering med syratillsats.

Tidsläget är för närvarande sådant att alla åtgärder i syfte att säkerställa den inhemska produktionen av foderäggvita böra tagas under övervägande. Utskottet anser att beredande av ensilagefoder är ett viktigt led i dessa strävanden. Starka skäl tala därför, enligt utskottets mening, för att byggandet av silos för framställning av dylikt foder är en verksamhet, som är förtjänt av det allmännas stöd.

Utskottet.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser utskottet, att syftet med fonden för låneunderstöd för utlämnande av lån för anskaffande av grästorks-anläggningar icke bör utesluta att ur nämnda fond jämväl utlämnas lån till dylika silosanläggningar. För att lån skola kunna komma ifråga böra anläggningarna dock, enligt utskottets uppfattning, vara av mera varaktig beskaffenhet. Enklare anläggningar för beredande av ensilagefoder — vanligen bestående av en i marken nedsänkt cylinderformig behållare av trä — torde däremot varken kräva sådana anläggningskostnader, att lån för ändamålet erfordras, eller lämpa sig som belåningsobjekt med hänsyn till sin tämligen begränsade hållbarhet. Dylika anläggningar torde emellertid bäst lämpa sig för de mindre jordbruken. Med hänsyn till önskvärdheten att främja inrättandet även av sådana anläggningar ifrågasätter utskottet, huruvida icke till småbrukare, vilka å sina jordbruk ämna inrätta dylika anordningar, skulle kunna utlämnas visst bidrag.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda frågan om lån och bidrag på sätt ovan sägs till silosanläggningar för beredande av ensilagefoder samt för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, vartill utredningen må föranleda.

Stockholm den 7 maj 1940.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Gabrielsson, Granath, Alfred Andersson, Mannerskantz, Jacob Hansson* och *von Stockenström* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Hedlund* i Häste, *Olsson* i Rödningsberg, *Gustafson* i Vimmerby, *Casenberg, Andersson* i Tungelsta, *Ericsson* i Sör-sjön och *Hilding*.